

**VÄYLÄKARTTA
LIMISAUMAVENEPERINTEEN
SUOJELEMISEKSI**

Sisällys

1. Johdanto	1
2. Unescon yleissopimus ja hakemus limisaumaveneperinteen lisäämisestä Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon	2
3. Unescon sopimuksen toimeenpano Suomessa sekä pohjoismainen yhteistyö	4
4. Väyläkartta limisaumaveneperinteen suojelemiseksi	6
4.1 Puuvenekoulutus Suomessa	7
4.2 Konkreettisia askeleita tulevaan.....	9
4.3 Rahoitusmahdollisuuksia perinteiden harjoittamiseen ja suojeluun	10
4.4 Viestintä ja sen kehittäminen	11
4.5 Yhteistyö museoiden kanssa	12
5. Väyläkartan kokoamisen ja päivittämisen pohjana toimiviin tapaamisiin osallistuneet..	14
19.11.2019 tapaaminen Museoviraston Vaunuvajassa	14
5.2.2020 tapaaminen Venemessuilla.....	14
18.3.2020 tapaaminen etäyhteyksin	14
5.5.2020 tapaaminen etäyhteyksin	14

1. Johdanto

Suomessa saatettiin vuonna 2013 voimaan Unescon yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta (2003). Sopimuksen tavoitteena on edistää aineettoman kulttuuriperinnön vaalimista, taata eri yhteisöjen, ryhmien ja yksilöiden kunnioitus aineetonta kulttuuriperintöä kohtaan sekä lisätä tietoisuutta aineettoman kulttuuriperinnön merkityksestä. Sopimus painottaa perinteen välittämistä, kulttuurista moninaisuutta ja kestävästä kehitystä sekä ihmisten osallisuutta kulttuuriperintöön. Sopimuksen ratifioineet valtiot voivat esittää Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon perinteitä sekä itsenäisesti että monikansallisesti.

Suomi on mukana ensimmäisessä yhteispohjoismaisessa hakemuksessa, jossa se yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa esittää limisaumaveneperinnettä Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon. Hakemus on jätetty maaliskuussa 2020, ja maiden yhteisenä tavoitteena on hakemuksella ja listauksella vaalia ja edistää elävää veneenveiston ja -veneilyn perinnettä. Hakemuksen tulosta odotetaan saatavaksi joulukuussa 2021. Suomesta tukensa hakemukselle on antanut 19 limisaumaveneiden parissa toimivaa tahoa.

Suomessa Unescon sopimuksen kansallisesta toteuttamisesta ja seurannasta Unescolle vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Kansallisesta toimeenpanosta vastaa Museovirasto. Sen vastuulla ovat sopimuksen kansallinen koordinointi, aineettoman kulttuuriperinnön kansallinen luettelointi. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa yhdessä Museoviraston kanssa sopimukseen liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä. Museovirasto on käynnistänyt yhdessä toimijoiden kanssa suomalaisten limisaumaveneperinteen harjoittajien yhteistyötä. Marraskuussa 2019 Museovirasto kutsui koolle joukon limisaumaveneistä kiinnostuneita tahoja. Paikalla keskustelemassa oli 13 alan asiantuntijaa. Tapaamisen tavoitteena oli vaihtaa eri tahojen kuulumisia kentältä ja kartoittaa suojelutoimenpiteitä, joilla limisaumaveneperinne saataisiin säilymään elinvoimaisena tuleville sukupolville. Tapaamisessa käytiin sekä vapaata keskustelua että työpajamuotoista pohdintaa pienemmissä ryhmissä.

Ensimmäisessä tapaamisessa paikallaolijat tutustuivat toisiinsa ja käytiin läpi perinne kentän ajankohtaiset kuulumiset. Erikoisasiantuntija Leena Marsio Museovirastosta esitteli tarkemmin Unescon yleissopimusta ja sen soveltamista Suomessa. Suomea pohjoismaisessa limisaumaveneityöryhmässä edustava Bosse Mellberg kertoi pohjoismaisista yhteistyösuunnitelmista Unesco-hakemuksen myötä. Tapaamisen loppupuolella keskustelua syvennettiin työpajoissa. Työpajoissa pohdittiin seuraavia kysymyksiä: (1) Mitä uhkia ja haasteita perinteen säilymiseen liittyy? (2) Mitä toimenpiteitä tarvitaan? sekä (3) Mitä on jo tekeillä ja mitä voitaisiin kehittää edelleen? Toinen tapaaminen järjestettiin Venemessuilla 5.2.2020. Maaliskuussa 2020 koulutukseen keskittyvä tapaaminen etäyhteyksien avulla. Tapaamisen päätavoitteena oli kartoittaa veneenveistokoulutuksen ajankohtainen tilanne Suomessa ja käydä läpi Unesco-hakemuksen ajankohtainen tilanne sekä pohjoismaisen perinne kentän kuulumiset. Koulutuksen kartoittamisen yhteydessä käsiteltiin veneammattilaisten ja koulutuksen järjestäjien näkemyksiä koulutuksesta sekä siihen liittyviä kehityskohtia, ja sovittiin tulevista toimenpiteistä. Toukokuussa 2020 järjestetyssä tapaamisessa palattiin puuvenekoulutusta koskeviin asioihin sekä alettiin suunnitella perinteen suojeluhankkeen toteuttamista.

Tapaamisten perusteella on koostettu tämä muistio, joka toimii väyläkarttana tuleville suunnitelmille limisaumaveneperinteen osalta. Väyläkarttaa päivitetään säännöllisesti tapaamisten myötä ja perinteen suojelutoimenpiteiden edetessä.

2. Unescon yleissopimus ja hakemus limisaumaveneperinteen lisäämisestä Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon

Unescon yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta (myöhemmin sopimus)¹ hyväksyttiin vuonna 2003 Unescon yleiskokouksessa. Sopimuksen merkitys on tunnustettu laajasti ympäri maailman, ja jo 180 valtiota on liittynyt siihen. Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 2013, ja sen kansallisesta toimeenpanosta vastaa Museovirasto.² Mukana on myös maailmanlaajuisesti 193 akkreditoitunutta, eli neuvoa-antavaa järjestöä. Aineeton elävä kulttuuriperintö kattaa käytäntöjä, kuvauksia, ilmauksia, tietoa, taitoja, sekä niihin liittyviä välineitä, esineitä ja kulttuurisia tiloja, jotka yhteisöt ja ryhmät tunnustavat osaksi omaa kulttuuriperintöään. Elävä perintö voi olla esimerkiksi suullista perinnettä, esittävää taidetta, sosiaalisen elämän käytäntöjä, rituaaleja ja juhlamenoja tai luontoon ja maailmankaikkeuteen liittyvää tietotaitoa.

Elävät perinteet siirtyvät pääosin erilaisissa yhteisöissä, mutta myös erilaisilla julkisilla toimijoilla on tärkeä roolinsa perinteen välittämisessä. Esimerkiksi veneenveistäjien koulutukseen tai purjehtimiseen liittyvässä säätelyssä valtio on tärkeä perinteen siirtymiseen vaikuttava taho. Yhdistykset, muistiorganisaatiot, oppilaitokset, julkiset ja yksityiset toimijat tukevat monin tavoin elävän perinnön suojelemista ja siirtymistä omalla toiminnallaan. Sopimuksen tarkoituksena on tukea yhteisöjen edellytyksiä harjoittaa ja siirtää elävää aineetonta kulttuuriperintöään sukupolvelta toiselle. Aineettoman kulttuuriperinnön parissa toimivat kansalaisjärjestöt voivat halutessaan hakea akkreditointia, jolloin ne voivat toimia virallisina neuvonantajina sopimuksen hallitustenväliselle komitealle. Veneperinteen piiristä on Unescossa akkreditoitu norjalainen *Forbundet KYSTEN* -järjestö,³ joka on myös koordinoanut yhteispohjoismaista limisaumaveneperinteen hakemusta Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon.

Unescon sopimus velvoittaa valtio-osapuolen luetteloimaan aineetonta kulttuuriperintöä. Unescon kansainvälisten luetteloiden⁴ avulla halutaan tuoda näkyvyyttä elävälle perinnölle eri puolilla maailmaa ja jakaa hyviä käytäntöjä maiden kesken. Luettelot kuvastavat aineettoman kulttuuriperinnön monimuotoisuutta ja edistävät sen suojelua. Luetteloinnin tarkoituksena on tehdä näkyväksi elävää aineetonta kulttuuriperintöä kaikessa rikkaudessaan ja moninaisuudessaan maailmanlaajuisesti. Se myös tukee elävän perinnön aktiivisia toimia eri yhteisöissä tuomalla perintöä julkisesti näkyväksi. Kohteita Unescon luetteloissa on 549 yhteensä 127 maasta. Tällä hetkellä Suomen hakukohteet Unescon listalle ovat suomalainen saunaperinne (päätös 12/2020) sekä kaustislainen viulunsoitto ja limisaumaveneperinne (molemmat hakemukset 03/2020, päätökset 12/2021). Unescon sivusto *Dive into ICH* esittelee luettelossa olevia perinteitä, ja sivustosta on laadittu sopimusta esimerkein havainnollistava video.⁵

Limisaumaveneperinnettä on esitetty Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon perinnettä kuvailevalla nimellä *Nordic clinker boat traditions*, suomeksi *pohjoismaiset limisaumaveneperinteet*. Tämä yhteispohjoismaisen hakemuksen ytimessä ovat limisaumaisten

¹ <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2013/20130047#idp2321472>

² <https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/fi/>

³ <https://www.kysten.no/>

⁴ <https://ich.unesco.org/en/lists>

⁵ <https://youtu.be/kuTSC9TB5Ds>

veneiden veistämisen ja niiden käytön perinne. Limisaumaveneperinteeseen luetaan paitsi limisaumaveneen veistotaito, myös ne tiedot ja taidot, joita veneilyyn liittyy, kuten veneiden käyttö, huoltaminen, kalastus sekä näiden perinteiden eteenpäin välittäminen. Mukana hakemuksessa ovat Suomi, Ahvenanmaa, Ruotsi, Norja, Färsaaret, Tanska ja Islanti. Aloite yhteishakemukseen on tullut alun perin Norjasta.

Hakemuksessa kuvaillaan perinteen suojelutoimenpiteitä kussakin hakemukseen osallistuneessa valtiossa. Lisäksi kuvaillaan limisaumaveneperinteen tulevaisuuden suojelutoimenpiteitä yhteisö- ja valtiotasolla sekä pohjoismaisella tasolla.

Limisaumaveneperinteen hakuprosessi Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon etenee seuraavasti:

1. Asiantuntijaryhmä ja Museovirasto ovat kommentoineet hakemuksen, jonka opetus- ja kulttuuriministeriön virkamiehet ovat hyväksyneet koronavirustilanteen takia poikkeuksellisesti ministerin sijaan.
2. Unescon on lähetetty maaliskuussa 2020 hakemus, joka sisältää varsinaisen lomakkeen lisäksi 10 kuvaa sekä 20 minuutin videon⁶.
3. Unescon sihteeristö suorittaa hakemuksen teknisen arvioinnin.
4. Unescon arviointilautakunta⁷ suorittaa hakemuksen sisällöllisen arvioinnin.
5. Hallitustenvälinen komitea⁸ (24 maata) tekee asiasta päätöksen joulukuussa 2021.

---

⁶ Ensimmäisessä tapaamisessa olleet suomalaiset puuveneasiantuntijat ovat nähneet videon luonnoksen. Videota varten on tehty myös Suomessa kuvauksia, ja Suomesta tulee videolle ainakin henkilöhaastatteluita. Lopullisessa videossa kaikki hakemukseen osallistuneet maat saavat tasavertaisen näkyvyyden. Video otetaan huomioon Unescon arvioinnissa, ja se tulee maailmanlaajuisesti ladattavaksi verkkoon.

⁷ <https://ich.unesco.org/en/evaluation-body-00802>

⁸ <https://ich.unesco.org/en/functions-00586>

3. Unescon sopimuksen toimeenpano Suomessa sekä pohjoismainen yhteistyö

Unescon sopimus ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta edellyttää, että yhteisöillä on keskeinen rooli aineetonta kulttuuriperintöä tunnistettaessa ja määriteltäessä. Sopimusta toteutetaan Suomessa toimilla, jotka edistävät ja turvaavat aineettoman kulttuuriperinnön vaalimista esimerkiksi koulutukseen, tutkimukseen tai tallentamiseen liittyen. Tarkoituksena on tukea yhteisöjen edellytyksiä harjoittaa ja siirtää elävää aineetonta kulttuuriperintöään sukupolvelta toiselle. Sopimusta toteutetaan Suomessa verkostotoimintana, jonka ytimessä ovat monialaisista toimijaverkostoista kootut elävän perinnön ringit. Sopimuksen toimeenpanon tueksi opetus- ja kulttuuriministeriö on nimennyt myös aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmän.⁹

Unescon sopimukseen velvoitteisiin kuuluu myös aineettoman kulttuuriperinnön luettelointi kansallisella tasolla. Suomessa luettelointi on toteutettu Elävän perinnön wikiluettelon¹⁰ ja Elävän perinnön kansallisen luettelon¹¹ avulla. Wikiluettelossa on keväällä 2020 jo 175 esimerkkiä yli 240 eri taholta. Elävän perinnön kansallisessa luettelossa on yhteensä 64 kohdetta, joista 12 uutta nimitettiin vuoden 2019 haun perusteella. Elävän perinnön kansallisessa luettelossa on kaksi limisaumaveneperinteeseen liittyvää kohdetta: limisaumaisen puuvene veisto¹² ja purjehtiminen perinteisillä limisaumaveneillä¹³.

Pohjoismaisella tasolla limisaumaveneperinteen toimijat tekevät tiivistä yhteistyötä keskenään, mikä on näkynyt myös Unesco-hakemuksen valmistelussa. Hakemusprosessin osana on Suomessa järjestetty kaksi seminaaria: ensimmäinen Merimuseossa Kotkassa vuonna 2016 ja toinen Turussa Forum Marinumissa vuonna 2017. Hakemuksen tiimoilta on kokoontunut pohjoismainen yhteistyöryhmä, jossa Suomea on edustanut veneaktiivi Bosse Mellberg. Hakemuksen jättämisen jälkeen yhteistyöryhmä keskittyy löytämään uusia, jatkuvia pohjoismaisen yhteistyön muotoja. Unesco-listauksen myötä syntyy vaatimus raportoida Unescoon aina kuuden vuoden välein, joten konkreettisia suojelutoimenpiteitä tulee suunnitella tätäkin silmällä pitäen.

Suunnitelmissa on ollut perustaa suurempi pohjoismainen työryhmä, jonka tavoitteena on aloittaa vuotuisen perinnettä koskevan konferenssin järjestäminen. Nordisk Kustkultur -tapahtuman¹⁴ jatkaminen on myös suunniteilla. Keskeinen suojelusuunnitelmakokonaisuus liittyy myös koulujen väliseen pohjoismaiseen yhteistyöhön: tavoitteena on luoda yhteinen veneveistäjien koulutusohjelma pohjoismaisella tasolla. Veneopiskelijoiden vaihto-opiskelumahdollisuuksia olisi tässä yhteydessä myös mahdollista parantaa erityisesti Suomen ja Ruotsin välillä. Oppisopimusmenettelyyn on tarkoitus panostaa niin ikään tulevina vuosina, jotta veneveiston ammattilaisilla olisi osaamisestaan myös virallinen tutkinto.

Koulujen ja veneveistäjien välistä yhteistyötä on ehditty jo käynnistää loppuvuonna 2019, jolloin Kuggomin puuvenekouluun on kutsuttu kaikki Suomen veneveistokoulutusta tarjoavat tahot sekä ruotsalaisia kouluja. Vierailulla on käynyt Stensundin koulu Ruotsista, jonka kanssa yhteistyö on alkanut hyvin. Vierailun aikana tehtiin kolme päivää veneveistotöitä verstaalla ja suunniteltiin tulevaa yhteistyötä. Stensudilaiset tulevat mahdollisesti vierailulle uudestaan

⁹ <https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/fi/sopimus-suomessa>

¹⁰ <https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/>

¹¹ https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/wiki/Elävän_perinnön_kansallinen_luettelo

¹² https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/wiki/Limisaumaisen_puuvene_veisto

¹³ https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/wiki/Purjehtiminen_perinteisill%C3%A4_limisaumaveneill%C3%A4

¹⁴ <https://www.facebook.com/events/sigluvf%C3%B6r%C3%B0ur-island/nordisk-kustkultur/556385094760283/>

syksyllä 2020, ja suunnitelmia on myös Tukholmassa yhdessä järjestettävästä työpajasta. Keväällä 2020 on ehditty järjestää myös yksi limisaumaveneveistämisen pohjoismainen seminaari ennen koronaviruksen laajenemista pandemiaksi. Segeljakföreningen Alanta rf. on järjestänyt pohjoismaisen seminaarin Maarianhaminassa 8–9.2.2020 Högskolan på Ålandissa. Teemana on ollut *Fogar och Fogning, – klinkbyggets evighetsfrågor*, eli *Liitokset ja liittäminen – limisaumaveistämisen ikuisuusksymykset*. Hollbäckissä Tanskassa järjestetään puolestaan kansainvälinen veneveistäjien konferenssi elokuussa 2022.

4. Väyläkartta limisaumaveneperinteen suojelemiseksi

Tässä osiossa tuodaan kootusti esiin konkreettisia toimia, joilla voitaisiin edistää limisaumaveneperinteen säilymisestä mahdollisimman elinvoimaisena tuleville sukupolville. Kaiken kaikkiaan limisaumaveneperinteen suojeleminen yhteisenä tavoitteena on, että saadaan veneet vesille ja käyttöön.

Limisaumaveneperinteen tulevaisuuden turvaamiseksi tehdään jo paljon, mutta monissa käytännön toimissa on todettu, että suunnanmuutos olisi tarpeen. Uhan alla on erityisesti veneenveistäjien ammattitaito: koulutusta on tarjolla yhä vähemmän ja ammattitaitoisia veistäjiä on vähän – noin 50–70 veistäjää. Perinteen piirissä on paljon harrastajia, mutta veistetyille veneille kaivataan lisää kysyntää ja ammattimaisempia käyttäjiä.

Puuvenetoimijoiden tapaamisissa on pohdittu laajasti sitä, miksi puuveneet eivät ole sen suosituimpia nykypäivänä kuin ne ovat, vaikka niillä on monia kuluttajien arvostamia ominaisuuksia. On tultu siihen tulokseen, että käsityönä veistettyjä veneitä ostetaan teollisesti valmistettuihin veneisiin verrattuna vähemmän ennen kaikkea sen vuoksi, että ammattilaisen käsin veistämä uniikki vene on paljon kalliimpi kuin liukuhihnatuotantona valmistettu vene. Monet kokevat, että puuvene on saanut todellisuudenvastaisen maineen huonosti kestäväksi ja huollettavana kulkupelinä, kun markkinoille tulivat aikanaan lasikuituveneet. Suurena uhkana on, että kysynnän vähentyminen johtaa veistäjien vähentymiseen entisestään ja tämän myötä limisaumaveneisiin liittyvä ammattilais- ja käsityötaito vähitellen katoaa. Yleisesti katsottuna limisaumaveneperinteen tilanne on kuitenkin parantunut 70-luvulta alkaen. Tärkeää olisi pohtia sitä, miten perinteen elinvoimaisuus ja arvostus olisi mahdollista säilyttää ensinnäkin vähintään nykyisellä tasolla ja toisaalta edelleen kehittää. Limisaumaveneperinteen elinvoimaisuuden säilyttämiseksi olisi tärkeää turvata perinteen rahalliset resurssit.

Perinteenharjoittajat kokevat, että jonkinlainen rahoitus olisi tarpeen, jotta perinteen harjoittamiseen liittyviä kuluja saataisiin ylipäättään kompensoitua. Kun tilausmäärät eivät ole elinkeinon harjoittamiseksi monesti riittäviä, perinteenharjoittajien on vaikea saada työstään riittävää elantoa. Veistoprosessin itsensä tukemista pidettäisiin hyödyllisenä. Suurin osa veistäjistä sekä veistää veneitä että korjaa niitä. Veistäjän on vaikeaa lähteä korjauslinjalta uusien veneiden veistämisen linjalle, sillä toimeentulo on veneenkorjaamisen puolesta turvatuampi. Kuitenkin, mikäli veistäjä ei veistä säännöllisesti uusia veneitä, uuden luomisen taito ei säily, veisto hidastuu, ja taito pahimmillaan hiipuu.

Limisaumaveneperinteen kohdalla mahdolliset perinteen katoamisen uhat liittyvät myös käyttäjien ja veistäjien ikääntymiseen. Nuorien mukaan toimintaan saaminen koetaan haasteelliseksi, ja heidän kouluttamisensa näyttyy haastavana koulutustarjonnan vähäisyyden vuoksi. Nuoria kuitenkin kiinnostavat luontoon liittyvät arvot ja kestävä kehitys sekä kotimainen käsityötuotanto, eli potentiaalia myös limisaumaveneisiin liittyen löytyy. Sen lisäksi, että limisaumaveneet ovat käsityötaidonnäyte, ne ovat luonnonmateriaaleista valmistettuina myös ekologisesti kestäviä ja ne kestävät käytössä pitkään. Kiinnostusta limisaumaveneisiin on mahdollisuus myös kasvattaa tuomalla aktiivisemmin esiin erityisesti niiden ekologista ulottuvuutta sekä laatua. Esimerkiksi limisaumaveneelle laskettua valmistuksen ja käytön hiilijalanjälkeä voisi hyödyntää markkinoinnissa, ja tarjota sitä ekologiseksi kulkuneuvoksi muiden veneiden rinnalle. Limisaumaveneellä purjehtiminen näyttyy myös Itämeren puhtaana pitämisen kannalta ekologisenä kestäväksi veneilyvaihtoehtona. Niin ikään myös limisaumaveneiden yhteiskäyttöä voisi suunnitella ja markkinoida kestäväksi lomaviettomuotona esimerkiksi perheille.

4.1 Puuvenekoulutus Suomessa

Veneenveistokoulutus näyttäytyy kulmakivenä limisaumaveneperinteen suojelemiselle. Suomessa tarjotaan veneenveistokoulutusta *perustutkinnon*, *ammattitutkinnon* ja *erikoisammattitutkinnon* laajuksena. Ammattikoulutasoisen tutkinnon, eli *veneenrakennusalan perustutkintoon* on Suomessa järjestämislupa yli 50 koulutuksen järjestäjällä. Vuonna 2020 vain neljä ammattikoulua kuitenkin tarjoaa koulutusta: Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia, Itä-Savon Koulutuskuntayhtymä, Optima samkommun Pietarsaassa sekä Turun Ammattiopistosäätiö TAO / Ammattiopisto Livia. Venerakennusalan perustutkinto-opiskelija voi valita tutkinnon osaksi puuvenerakentamisen. Osana tutkintoa opiskellaan myös muita venerakennukselle keskeisiä elementtejä, kuten lujitemuoviveneisiin liittyviä tietoja ja taitoja sekä pakollisia oppiaineita, kuten matematiikkaa ja kieliä. Ammattitutkinnon myöntämiseen on määritelty valtakunnalliset perusteet, jotka koulutuksen järjestäjät ja veneammattilaiset kokevat kuitenkin hyvin ympäripyöreiksi. Tutkintoperusteissa ei ole esimerkiksi mainittu erilaisia veistotekniikoita nimeltä, ja näin ollen koulutuksen sisällön määrittelemineen on pitkästi järjestäjän vastuulla. Tästä johtuen erot saman koulutuksen eri oppilaitoksissa saaneiden osaamisessa voivat olla hyvinkin suuria. Puuvenealan koulutusmäärillä ei useinkaan ole mahdollista työllistää useita veneenveiston opettajia samassa koulussa, jolloin alan opetustyöyhteisöä ei pääse paikallisesti niin helposti syntymään. Opiskelijoiden näkökulmia opiskeltaviin asioihin pyritään kuitenkin laajentamaan yritys-, museo- ja messuvierailuilla sekä yhteistyöllä kansanopistojen kanssa.

Venerakennusalan ammattitutkintoon on Suomessa järjestämislupia huomattavasti vähemmän kuin perustutkintoon. Vain neljä koulutuksenjärjestäjää – Kotka-Haminan koulutuskuntayhtymä, Savon koulutuskuntayhtymä, Optima samkommun ja Turun Ammattiopistosäätiö TAO – myöntävät venerakennusalan ammattitutkintoja. Vuodesta 2015 ammattitutkinnoissa on voinut suuntautua pelkästään puuveneiden rakentamiseen. *Veneenrakennusalan erikoisammattitutkintoon* järjestämislupa on puolestaan vain kahdella koulutuksen järjestäjällä – Optima samkommunilla ja Turun Ammattiopistosäätiö TAO:lla. Erikoisammattitutkinnoissa on myös oma polku puuvenerakentamiselle. Erikoisammattitutkinnon erona ammattitutkintoon on vaatimus veneen suunnittelutaidosta sen rakentamistaidon lisäksi. Turun Ammattiopistosäätiön koulutus tapahtuu käytännössä Paraisilla toimivan Ammattiopisto Livian antamalla opetuksella, josta saatavan tutkinnon TAO myöntää. Näiden tahojen lisäksi veneenveistoa opetetaan Suomessa kahdessa kansanopistossa – Eurajoen kristillisessä opistossa ja Kuggomin perinnekeskuksessa Loviisassa. Keväällä 2020 opiskelijoita Liviassa on 10, ja syksyllä 2020 heitä on aloittamassa kolme lisää. Koulutukseen näyttää selvästi olevan kiinnostusta. Mahdollisuus näyttötutkintoon on edelleen olemassa, mutta se ei ole oppilaitoksen näkökulmasta kustannustehokasta, minkä vuoksi se lienee jäänyt vähemmälle. Veneveistäjien näkökulmasta juuri näyttötutkinto näyttää kuitenkin houkuttelevana koulutusvaihtoehtona.

Turun Ammattiopistosäätiön ja Livian yhteistyönä järjestämä puuvenealan ammatillinen koulutus Paraisilla on viralliselta nimeltään Veneenrakennusalan ammattitutkinto - Puuvenealan rungon ja kannen valmistuksen osaamisala. Tutkinnon laajuus on 150 osaamispistettä ja lähtökohtaisesti se on tarkoitettu aikuisille, joilla on jo ennestään jtoakin käsillä tekemiseen liittyvää koulutusta, työkokemusta tai harrastuneisuutta. Käytännössä opintojen pituuden määrää Kela, joka rahoittaa opiskelijoita enintään kahden vuoden ajan. Aikuisopintorahaston maksimitukiaika on 15 kuukautta. Tutkinnon [perusteet ja tutkintovaatimukset](#) määrää Opetushallitus. Opetushallituksen alainen työelämätoimikunta puolestaan ottaa kantaa tutkinnon perusteisiin ja kehittämiskohteisiin sekä toimii osaltaan koulutuksen laadun ja työelämän tarpeita vastaavan

sisällön varmistajana. Veneenrakennus on edustettuna työelämätoimikunnassa yhdessä puuteollisuuden kanssa, mikä on puuveneperinteen kannalta positiivinen seikka. Veneenrakennusalan ammattitutkinnon perusteissa määritellään, että opiskelijoiden pitää osata valmistaa runko- ja kansirakenteita, niihin liittyviä jäykisterakenteita sekä asentaa varusteita ja sisustusta veneeseen. Sen lisäksi vaaditaan työturvallisuuden, ympäristönsuojelun ja työyhteisön jäsenenä toimimisen osaamista. Pakollisia tutkinnon osia ovat: Puuveneiden rungon ja kannen valmistaminen (60 osp) sekä Veneen sisustus (60 osp). Suurin osa TAO:n opiskelijoista suorittaa lisäksi vapaaehtoisena Venealan yrittäjäyys -tutkinnon osan (30 osp).

Ammatillisesta koulutuksesta säädetyn lain mukaisesti jokaisen opiskelijan kanssa tehdään henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Kyseessä on neljäsvuotinen lomake, johon kirjataan muun muassa opiskelijan aikaisempi kokemus sekä koulutukseen liittyviä henkilökohtaisia tavoitteita ja vaiheita. Ammattitutkinto on näyttötutkinto, jolloin opettaja ohjaa, valmentaa ja auttaa opiskelijoita ammattitaidon hankkimisessa, mutta ei osallistu tutkinnon osien loppuarviointiin. Koulutusta valmistuvan veneveistäjän olisi hyvä olla edes kokeillut seuraavia puuveneiden rakennustekniikoita: pitkän reiän poraus, rimakomposiitti -laidoitus, veistokaaren teko, painokaarien teko ja asennus, tasasauma -laidoitus, limisauma -laidoitus, rimakannen teko ja peilikiiltävän lakkauksen tekeminen massiivipuupintaan.

Veneenveistokoulutuksen saralla huolta herättää ammatillisen koulutuksen keston jatkuva lyheneminen. Vuonna 2020 veneenveistokoulutus kestää enää vain kaksi vuotta, mikä on auttamatta liian lyhyt aika vaativan käsityötaidon omaksumiselle. Esimerkiksi kuvataiteilijoiden ammattitutkinnon kesto on neljä vuotta, koska on tunnustettu, että kyseessä on kädentaito, jonka oppiminen on hitaampaa. Opintopistemalliin perustuva tutkinto vaikuttaa myös opiskelijoiden taitojen karttumiseen opiskeluaikana: osa omaksuu samassa tuntimäärässä enemmän ja saa enemmän aikaa kuin toinen opiskelija. Yksi konkreettinen keino opiskelijoiden opintopolkujen tukemiseksi ja pidentämiseksi olisi opintopisteiden lisääminen veneenveistäjien tutkintoihin, jolloin opiskelijoiden oppiminen ja toimeentulo olisivat turvattuja pidemmän aikaa. Myös Kelan tai aikuisopintosäätiön rajoituksia olisi hyödyllistä keventää siten, että olisi mahdollista suorittaa kaksi saman alan tutkintoa peräkkäin, jolloin myös veneenveistäjien opintopolku voisi olla pidempi, kun otettaisiin huomioon eri opiskelupaikoissa kartutettava osaaminen. Hallinnollisesti kevyt vaihtoehto olisi myös lisätä opintotukikuukausia tai mahdollistaa jatko-opinnot esimerkiksi kansanopistossa jollakin kohtuullisella alennuksella.

Huolta herättää myös potentiaalisen työvoiman ja koulutuksen sekä työnvoiman tarpeen kohtaaminen. Esiin on noussut havainto siitä, että veneenveistokoulutus ei vastaa aina välttämättä sitä, mitä työnantaja tai veneenveistäjä työntekijältä odottaisi. Vapaita työpaikkoja ei virallisesti puuvenealalla ole, eikä näin ollen myöskään virallista työvoimapulaa. Tämän vuoksi koulutukseen ei kohdistu valtionkaan tasolta suuria panostuksia, eivätkä jotkut oppilaitokset ole kiinnostuneita koulutuksen järjestämisestä. Veneenveistokoulutus on myös kalliimpaa oppilaitoksille kuin vaikkapa merkonomien koulutus: siinä missä merkonomille riittää opiskeluun pöytä, tuoli ja tietokone, veneenveistäjä tarvitsee lisäksi veistotilan työkaluineen ja materiaaleineen. Olisikin tärkeää, että työvoiman tarve näkyisi tilastoissa, ja työpaikat ilmoitettaisiin julkiseen hakuun. Taustalla on myös se, että veneenveistäjiä on koulutettu aikoinaan liikaa, jolloin kaikille halukkaille ei ole ollut töitä tarjolla, ja kiinnostus alaa kohtaan on lopahtanut. Yksi mahdollisuus vastata kysyntään olisikin kouluttaa erikseen veneenveistäjiä ja -korjaajia. Erityisesti veneenkorjauksen erikoistuneille veistäjille olisi kysyntää.

Veneenveistokoulutuksen järjestäminen Pohjoismaissa on valtiosidonnaista, ja käytännöt vaihtelevat suuresti eri maiden välillä. Esimerkiksi Ruotsissa puuveneoppia annetaan

pääsääntöisesti kansanopistossa, eikä veneenveistoon ole ammatillista varsinaista koulutusta. Uusi puuvenekoulu on tulossa Gamlebyhyn vanhoihin kunnostettuihin veneenveistotiloihin, ja veneenveistäjät ovat kehittämässä sitä. Paikalliset veneenveistäjät vaativat myös veneenkorjaukseen kouluttamista. Norjassa Tromsön yliopistossa suunnitellaan puolestaan maisteritason limisaumaveneperinteen opintoja, joihin hakeakseen opiskelijalla tulisi olla jo ammattitutkinto tai vastaavat taidot. Suomalaisen veneenveistokoulutuksen kehittämiseen on mahdollista hakea suuntaviivoja tällä tavoin pohjoismaiselta tasolta tai saada uutta synergiaa pohjoismaisesta yhteistyöstä.

4.2 Konkreettisia askeleita tulevaan

Rahoituksen hakemiseksi on nykyisten mahdollisuuksien valossa kyettävä hankkeistamaan perinteen suojelutavoitteita.

Yksi keino veneenveistäjien työn kannattavuuden parantamiseksi voisi olla kotitalousvähennyksen ulottaminen veneiden korjaamiseen. Kotitalousvähennys koskee tällä hetkellä jo kesäasuntoja sekä laitureita. Aloite veneiden lisäämisestä vähennyksen piiriin on jo vireillä, ja opetus- ja kulttuuriministeriöstä on kehoitettu olemaan yhteydessä opetushallitukseen asian tiimoilta. Lopullisen päätöksen tekee asiassa aikanaan valtiovarainministeriö, mutta prosessia helpottaisivat puolueiden kannanotot ja tuki. Veneammattilaisten keskuudessa on pohdittu myös venerakennusta ja -myyntiä koskevan arvonlisäveron alentamista, mutta se ei ole veroammattilaisten mielestä nykyisessä järjestelmässä mahdollista.

Puuvenealan koulutusta tulee kehittää yhdessä koulutuksen ja venealan toimijoiden kanssa. Tässä pohjoismaisen yhteistyö olisi tärkeää, ja myös rahoitusta voisi järjestyä tämän tyyppisen hankkeistamiseen. Oppisopimuskoulutuksen kehittäminen on yksi tärkeimmistä väylistä. Mentorin kanssa työskenteleminen on monesti paras tapa oppia käytännön työtä ja erityisesti käsityötaitoa, jota on kirjoista hankalaa opiskella. Järjestelmän pitäisi lisäksi toimia niin, että opettaja saisi korvauksen siitä, että hänen omat työnsä edistyvät hitaammin, koska hän jatkuvasti ohjeistaa ja opettaa oppilasta ohjeistamisen vuoksi. Oppilaan taas tulisi saada rahallista tukea opintoihinsa, jolloin veneveistäjäksi voisi valmistua kolmessa vuodessa ilman valtavaa opintolainataakkaa.

Oppisopimuskoulutusmenetelmä on tällä hetkellä olemassa, mutta se näyttäytyy veneveistäjille hankalana ja paljon paperityötä vaativana prosessina. Koulutuksenjärjestäjän näkökulmasta oppisopimus on helppo järjestää ja välineitä siihen löytyy. Prosessin alussa tehdään henkilökohtaiset osaamissuunnitelmat ja määritellään, tarvitaanko opiskelija lähiopetusta. Oppilaitos järjestää opetuksen, mikäli tarve. Yhteistyötä veneenveistäjien ja koulutuksenjärjestäjien välillä olisikin syytä syventää, ja veneveistäjien tietämystä koulutuksesta lisätä. Puuvenetoimijoiden tapaamisissa saadun oppisopimusta koskevan ajankohtaisen tiedon pohjalta on sovittu jo useita uusia oppisopimuksia solmittavaksi. Tämä on hyvä osoitus siitä, miten pienilläkin toimilla saadaan perinteen suojelutoimissa aikaan isoja vaikutuksia. Koulutuksen kehittäminen yhteistyössä veneenveistäjien ja koulutusta järjestävien tahojen kanssa näyttäytyykin hedelmällisenä tavoitteena.

Myös harrastustoiminnalla on limisaumaveneperinteen suojelussa tärkeä rooli. Kansalais- ja työväenopistot järjestävät jo nyt limisaumaveneiden rakennuskursseja, joita varten veneistä on oltava niin sanottu mallisarja kaikista osista tai digitaalinen tietopohja. Perusajatus on se, että köliranka ja muut koneistusta vaativat osat tuotetaan alihankintana. Tässä mallissa veneveistäjä

muuttuu ohjaajaksi ja elämysten tuottajaksi. Lisäksi hän voi piensarjatyönä valmistaa 10–15 veneen kölirangat. Kursseilla opettajan palkan maksaa yleensä kansalaisopisto, ja kurssilaiset puolestaan huolehtivat käyttämiensä tarvikkeiden kustannuksista. Jo olemassa olevaa kansalaisopistotoimintaa rahoittamalla olisi tällaisella kaavalla mahdollista mallintaa tärkeimmät maakunnalliset soutuvenemallit. Tällaisen projektin valmistelusta olisi oppilaitosten mahdollista saada lisäksi hyviä opinnäytetyöaiheita, ja veneenveistäjien kannalta projektilla olisi luonnollisesti positiivinen työllistävä vaikutus. Kursseja olisi mahdollista järjestää myös yhteistyössä matkailutoimijoiden kanssa, jolloin niissä voisivat yhdistyä elämysloma sekä käsityö-, kulttuuri- ja perinnetoiminta.

Yhtenä mahdollisena ratkaisuna tulevaan voisivat olla hankkeistaminen uusien venemallien luomiseksi. Tässä tarvittaisiin kumppanoitumista ja oikeanlaisen rahoituksen löytämistä.

Hankesuunnittelua on lähdetty loppukevästä 2020 tekemään kolmesta erilaisesta näkökulmasta, joista valitaan valmistelun perusteella yksi hanke, jota lähdetään ensimmäisenä viemään eteenpäin. Hankkeita suunnitellaan ammatillisen koulutuksen kehittämisen, digitointityön sekä kansalaisopistoyhteistyön osalta. Osana hankesuunnittelua selvitetään myös rannikko- ja/tai puuvenekulttuurijärjestön perustamista. Jo kesän 2020 alussa on tarkoitus valita työstettävä hanke, joka palvelee parhaiten limisaumavenerinteen suojelua, ja lähteä työstämään sitä edelleen. Hankkeella tulisi ensisijaisesti huolehtia siitä, että veneenveistoon liittyvä perinne ja taidot siirtyvät. Hankkeen on tarkoitus luoda myös vastauksia siihen, minkä muu kuin veneiden myynti ja korjaus voisi tehdä perinteen harjoittamisesta taloudellisesti kannattavaa. Limisaumavenerinteen suojelemiseksi tarvitaan kaikkia – niin harrastajia, ammattilaisia kuin koulutuksen järjestäjiäkin, ja kaikki perinteen saralla toimivat tahot tuleekin hankkeessa huomioida.

4.3 Rahoitusmahdollisuuksia perinteiden harjoittamiseen ja suojeluun

Veneenveistäjät ovat paitsi käsityötaidon ammattilaisia ja elinkeinonharjoittajia, myös aineettoman kulttuuriperinnön taitajia ja kantajia. Venetoimijat, -harrastajat ja -rakentajat suojelevat toiminnallaan arvokasta kulttuuriperintöä, jota olisi tärkeää siirtää myös tuleville sukupolville. Vaikka veneitä veistetäänkin myytäväksi, on silti kyseessä ennemminkin merkittävä käsityötaito ja -perinne kuin taloudellisen tuloksen tavoittelu. Perinteisten limisaumaveneiden veistäminen ja myynti ovat monilla tavoin verrattavissa esimerkiksi taidemaalarin taulunteko- ja myyntiprosessiin. Ammattitaiteilijat saavat monesti tukea taiteelliseen työhönsä, ja onkin perusteltua pohtia sitä, miksi sama ei koskisi myös limisaumaveneen valmistajia. Venetoimijoiden onkin mahdollista hakea uusia ja merkityksellisiä kiinnittymisen kohtia kulttuurin ja kulttuuriperinnön parista. Veneenveiston kiinnittäminen käsityötaiteeseen ja kulttuuriin mahdollistaa limisaumaveneiden arvostuksen ja tunnettuuden lisäämisen. Jos veneyhteisö omaksuu uuden kulttuurinäkökulman tuoman lähestymistavan toimintaansa, on mahdollista saada perinteelle nostetta laajemminkin, sekä lisätä sen arvostusta myös valtion tasolla.

Rahoitusmahdollisuuksia on lisäksi tarjolla kulttuuritoimijoille merkittävässä määrin enemmän kuin veneen veistämiseen. Kulttuuritoiminnan rahoitus on enenevässä määrin hankerahoitusta, mikä tarkoittaa sitä, että sen hakemiseksi tulee hankkeistaa toimintaa ja kehitystyötä. Hankerahoitus voisi mahdollistaa myös tapahtumien ja kilpailujen järjestämisen sekä niiden rahoittamisen osana hankkeita. Koko limisaumavenerinteen parissa toimivaa yhteisöä

rohkaistaankin pohtimaan yhdessä sitä, minkälaisia hankkeita tarvittaisiin perinteen säilyttämiseksi, ja kuka niihin voisi mahdollisesti tarttua.

Erilaisia avustusmuotoja hankkeelle onkin kartoitettu. Esimerkiksi Museovirasto jakaa avustuksia joka syksy Unescon aineettoman kulttuuriperinnön sopimuksen mukaisesti perinteiden suojelua ja vaalimista edistäviin hankkeisiin, yhteisölähtöisten toimintamallien kehittämiseen, tietoisuuden lisäämiseen sekä elävän perinnön siirtämistä ja välittämistä tukevien menetelmien kehittämiseen¹⁵. Avustuksen tavoitteena on edistää Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelemista koskevan yleissopimuksen toimeenpanoa, levittää tietoisuutta siitä sekä laajentaa yhteisöjen osallistumismahdollisuuksia sopimuksen koskemasta kulttuuriperinnöstä. Avustusta voi hakea kunta, yhdistys, säätiö, osakeyhtiö tai muu oikeustoimikelpoinen yhteisö. Avustusta ei myönnetä apurahana yksityishenkilöille. Määrärahaa ei myönnetä avustuksia toiminta-avustuksina tai laitehankintoihin, ja se on tarkoitettu osarahoitukseksi hankkeen kokonaiskustannuksista.

Museovirasto on jakanut vuodesta 1993 lähtien avustuksia vesikulkuvälineille, nykyään kulkuvälineille¹⁶. Tukea myönnetään nykyisin kulkuneuvon säilyttämiseen tai palauttamiseen kulkukuntoiseksi, eikä sillä tueta museoiden kokoelmissa olevia kulkuneuvoja. Arvokkuuden ja myöntämisen kriteerit löytyvät hakuohjeista, ja kulkuvälineen alaikäraja on 50 vuotta. Avustusta myönnetään töihin, jotka tehdään perinteisin materiaalein ja menetelmin. Esimerkiksi puuveneen lasikuidutukseen ei siis myönnetä rahaa. Avustus on maksimissaan 50 % kustannusarviosta, ja se maksetaan takautuvasti. Kopioita vanhoista aluksista tai uusista veneistä ei rahoiteta, koska vanhojakin, kunnostusta vaativia veneitä on tuhansia. Avustuksista linjaa lautakunta, jossa on 12 erilaista vene- ja laiva-alan asiantuntijaa, jotka avustavat Museovirastoa avustuspäätösten tekemisessä.

Avustuksia hankkeisiin voisi löytyä myös esimerkiksi ELY:n¹⁷, AVI:n¹⁸, Suomen kulttuurirahaston¹⁹ tai erilaisten säätiöiden (mm. John Nurmisen säätiö, Koneen säätiö, Kordelinin säätiö) kautta. Alueellisia hankkeita olisi mahdollista käynnistää myös Leader-rahoituksella.

4.4 Viestintä ja sen kehittäminen

Oikeanlainen viestintä on avainasemassa myös limisaumaveneperinteen säilyttämisessä elinvoimaisena. Hyvän tiedotuksen avulla on mahdollista saada uusia kiinnostuneita perinteen pariin sekä lisätä jo olemassa olevan yhteisön vuorovaikutusta ja pitää ihmiset kiinnittyneinä siihen. Lähtötilannetta perinteestä viestimiseen on kartoitettu loppusyksystä 2019. Tällöin on noussut esiin, että puuveneen omistamiseen saattaa liittyä erinäisiä ennakkoluuloja, ja monet potentiaaliset veneenostajat saattavat kokea puuveneen liian haastavaksi hoidettavaksi ja huollettavaksi. Venetoimijat tunnistavat, että limisaumaveneen hankkimiseen saattaa liittyä veneistä kiinnostuneilla kynnyks, jota olisi tärkeää madaltaa viestinnällisin keinoin. Ensinnäkin ihmisten tietoisuutta veneen hoidosta olisi hyvä lisätä. Vaikka veneenomistajille suunnattua kurssitarjontaa on jo olemassa, sitä tulisi entisestään lisätä, ja jo olemassa olevista palveluista

¹⁵ <https://www.museovirasto.fi/fi/avustukset/avustukset-aineettoman-kulttuuriperinnon-sopimuksen-mukaisiin-yhteisty-ja-kehittamishankkeisiin-1>

¹⁶ <https://www.museovirasto.fi/fi/avustukset/kulkuvälineet>

¹⁷ <https://www.ely-keskus.fi/web/ely/rahoitus-ja-avustukset>

¹⁸ <https://www.avi.fi/web/avi/palvelut-valtionavut>

¹⁹ <https://skr.fi/yleiset-hakuohjeet>

tulisi viestiä kattavammin. Kurssitarjonta tulee myös muotoilla selkeäksi ja osallistumiskynnystä madaltaa.

Limisaumaveneperinteenharjoittajien käytössä olevia tiedotuskanavia ovat muun muassa yleinen ja alan sisäinen perinteinen printtimedia sekä erilaiset internetsivustot ja sosiaalinen media. Yhteisö tunnistaa, millaisia erilaisia yhteisöjä eri viestintäkanavien kautta on mahdollista tavoittaa. Olisi kuitenkin tärkeää varata aikaa ja resursseja viestinnän tarkempaan suunnitteluun, jotta se palvelisi perinneyhteisön tavoitteita mahdollisimman hyvin. Alan toimijoilla on paljon hyvää viestintä- ja digiosaamista, mutta jotkut tahot tunnistavat taidoissaan myös vielä kehittämisen varaa. Veneperinteen parissa toimivien tahojen viestintä- ja digitaitoja kehittämällä olisikin mahdollista tehostaa yhteisön tavoitteiden toteutumista. Perinteenharjoittajilla on laajoja verkostoja, joissa on myös valtava hyödyntämispotentiaali esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Olisi tärkeää, että toimijat tunnistaisivat verkostonsa ja sen hyödyntämismahdollisuudet paremmin, jotta viestintää saataisiin jalkautettua ruohonjuuritasolle saakka.

Ulkoisen viestinnän tehokkuutta voisi lisätä yhteinen keskitetty nettisivu, jota päivitetäisiin säännöllisesti, ja limisaumaveneistä kiinnostuneen vierailijan olisi näin mahdollista saada tarvitsemansa tieto yhdestä paikasta. Tähän sivustolle tulevia tiedotteita olisi myös jokaisen alan toimijan helppoa jakaa eteenpäin omissa kanavissaan. Myös olemassa olevia sivustoja kannattaisi kehittää siihen suuntaan, että keskitetympi tiedonjako olisi helppoa ja mahdollista. Limisaumaveneperinteen imagoa olisi tärkeää kehittää siten, että se herättäisi huomiota ja kiinnostusta myös valtiollisella tasolla. Tällainen kiinnostus tarjoaisi uudenlaisia viestintämahdollisuuksia ja näkyvyyttä perinteelle. Hyvää näkyvyyttä perinteelle on tarjolla Unesco-hakemuksesta tiedotettaessa, jolloin myös Museovirasto tiedottaa laajasti perinteeseen liittyen. Kenttä on avainasemassa Unesco-tiedotuksen jalkauttamisessa, etenkin, kun uutistilaa syö keväällä 2020 suurilta määrin koronavirusuutisointi. Unesco-nimitykset nähdään mediassa erityisen kiinnostavina, minkä todistaa esimerkiksi Ylen kesällä 2019 vetämä miljoonayleisön saavuttanut Saunapäivä-kampanja.²⁰

Vuonna 2020 rannikko- ja saaristoyhdistykset hoitavat pääasiallisesti limisaumaveneperinteeseen liittyvää viestintää, mutta muitakin toimijoita voisi olla mahdollista hyödyntää. Veneenrakentajat sekä muut perinteiset saaristo- ja rannikkotoimijat olisi tärkeää saada mukaan aktiiviseen viestintään ja luoda laajempi ja vahvempi verkosto, johon kuuluvat myös sisävesivenetoimijat.

Olisi myös tärkeää pitää keskustelua yllä valtakunnallisen rannikko- ja saaristokulttuurin vaalivan järjestön perustamisesta. Tällainen järjestö on esimerkiksi Norjassa *Förbundet Kysten*, jonka toiminta liittyy vahvasti limisaumaveneperinteen harjoittamiseen ja vaalimiseen. Suomessakin tällainen järjestö voisi olla hyödyllinen. Se voisi koota alleen erilaisia venealan toimijoita, esimerkiksi veneporukoita, majakoita, venevajojen ja laituriin rakentajia ja muita rannikko- ja sisävesikulttuurin tahoja. Tällaiselle järjestölle voisi olla helpompaa hakea rahoitusta ja suunnata toiminnan resursseja. Se myös sitoisi rannikkokulttuurin elementtejä ja toimijoita yhteen ja loisi alalle synergiaa.

4.5 Yhteistyö museoiden kanssa

Muistiorganisaatioilla eli arkistoilla, kirjastoilla ja museoilla on myös merkittävä rooli perinteiden suojelussa. Erilaisten museoiden ja arkistojen tehtävät liittyvät dokumentointiin, tallentamiseen,

²⁰ <https://yle.fi/aihe/saunapaiva>

pysyvään säilyttämiseen sekä aineistojen välittämiseen yleisön käyttöön. Elävää perintöä tallennetaan arkistoihin mm. äänitteinä, videoina ja valokuvina. Yhteistyötä museoiden ja arkistojen kanssa olisikin mahdollisuus hyödyntää nykyistä paremmin myös limisaumaveneperinteen suojelun näkökulmasta. Museokentältä voisi saada apua erityisesti veneperinteen tallentamiseen ja digitointiin. Esimerkiksi piirustusarkistoja on jonkin verran, mutta ne ovat tällä hetkellä hajanaisia. Lisäksi olisi mahdollista tallentaa esimerkiksi veneiden rakennustapaselostuksia. Osa limisaumaveneisiin liittyvistä aineistoista on jo digitoitu, ja ne löytyvät Finna.fi-sivustolta.²¹ Museokenttää olisi mahdollista hyödyntää limisaumaveneperinteen suojelutyössä esimerkiksi hanketyön kautta, johon olisi mahdollista hakea myös hankerahoitusta (esim. opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksia²²). Kiinnostusta olisi muun muassa perinneveneiden 3D-skannaukseen, joka mahdollistaisi vanhojen veneiden piirustusten tutkimisen.

Suurimmat veneperinnettä tallentavat museot Suomessa ovat Suomen Merimuseo²³ ja Forum Marinum²⁴. Lisäksi Kvarkens båtmuseumissa²⁵ on 95 limisaumaveneen kokoelma. Myös saamelaismuseo Siida²⁶ tallentaa limisaumaveneperinnettä. Myös maakuntamuseoissa ja muissa pienemmissä museoissa on aiheeseen liittyviä kokoelmia, ja heilläkin voisi olla intoa osallistua perinteen tallentamiseen tai vaikka tapahtumien järjestämiseen. Museoissa järjestettävissä tapahtumissa ja luennoilla olisi mahdollista saada yleisö myös itse osallistumaan limisaumaveneperinteen harjoittamiseen järjestämällä esimerkiksi työnäytöksiä veneen rakennusprosessista.

Elävän perinnön työllä museoissa olisi mahdollista lisätä ihmisten tietoisuutta limisaumaveneistä ja puuveneveistotaidoista, mikä johtaisi edelleen perinteen ja veneiden arvostuksen lisääntymiseen. Museoissa olisi mahdollista esimerkiksi kesäkaudella mobiilikontissa järjestää veneveistonäytöksiä, joissa museovierailijat pääsisivät seuraamaan veistoa joko ammattiveistäjän tai veneenrakennusalan opiskelijan tekemänä. Kun perinne tulee ihmisille tutummaksi ja he hahmottavat millaista ammattitaitoa työ vaatii, lisääisi se varmasti ihmisten tietoisuutta elävästä veneveistoperinteestä sekä heidän arvostustaan perinnettä ja veneitä kohtaan. Yhteistyö museoiden kanssa tarjoaakin laajoja yhteistyömahdollisuuksia niin veistäjille kuin puuveneyhdistyksillekin.

²¹ <https://finna.fi/Search/Results?lookfor=puuvene&type=AllFields&dfApplied=1&limit=20>

²² <https://minedu.fi/avustukset>

²³ <https://www.kansallismuseo.fi/fi/suomenmerimuseo/etusivu>

²⁴ <http://www.forum-marinum.fi/fi/>

²⁵ <http://museum.malax.fi/index-filer/Page679.html>

²⁶ <https://siida.fi/>

5. Väyläkartan kokoamisen ja päivittämisen pohjana toimiviin tapaamisiin osallistuneet

19.11.2019 tapaaminen Museoviraston Vaunuvajassa

Timo Back, Suomen puuveneilijät ry
 Bosse Mellberg, veneaktiivi
 Kari Herhi
 Anssi Kuisma, Livia
 Timo Kunttu, Suomen Merimuseo
 Esko Mattsson, veneveiston opettaja
 Perttu Mäkinen, Suomen puuveneveistäjät ry
 Marko Nikula, Suomen puuveneveistäjät ry
 Juha Puustinen, Suomen Merimuseo
 Jarmo Saarinen, Forum Marinum
 Rauno Tuovinen, Veneveistämö R.Tuovinen
 Sami Uotinen, Storbåt Tacksamheten
 Mikael Holmström, Veistokaari Oy
 Leena Marsio, Museovirasto
 Sofia Koverola, Museovirasto

5.2.2020 tapaaminen Venemessuilla

Timo Back, Suomen puuveneilijät ry
 Jari Vanhatalo, Suomen puuveneveistäjät ry
 Mikael Holmström, Veistokaari Oy
 Leena Marsio, Museovirasto
 Hannele Kalske, puuveneaktiivi
 Jorma Kalske, puuveneaktiivi
 3 muuta henkilöä

18.3.2020 tapaaminen etäyhteyksin

Petri Leimu, TAO
 Veijo Sorvari, Suomen puuveneveistäjät
 Esko Mattsson, veneveiston opettaja
 Bosse Mellberg, puuveneaktiivi
 Anssi Kuisma, Livia
 Mikael Holmström, Veistokaari oy
 Hannele Kalske, puuveneaktiivi
 Leena Marsio, Museovirasto

5.5.2020 tapaaminen etäyhteyksin

Olli Hanski, Itä-Savon koulutuskuntayhtymä
 Mikael Holmström, Veistokaari
 Hannele Kalske, puuveneaktiivi
 Anssi Kuisma, Livia

Petri Leimu, TAO
Leena Marsio, Museovirasto
Hannu Matikka, Museovirasto
Bosse Mellberg, puuveneaktiivi
Hanna Puro, Museovirasto
Juha Puustinen, Suomen Merimuseo
Veijo Sorvari, Suomen puuveneveistäjät
John Stenberg, Kuggomin puuvenekoulu
Pekka Taskinen, puuveneaktiivi